

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**73-ї наукової конференції професорів, викладачів,
наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

Том 1

21 квітня – 13 травня 2021 р.

Полтава 2021

запозичень у англійській мові. Було розібрано можливі шляхи проникнення французьких слів в англійську мову та розглянуто різні типи запозичень. Усе ж таки присутність запозичень серед сучасної англійської мови зі значною кількістю французьких запозичень пояснює ту велику роль, що вони з грали у збагаченні словникового складу й у становленні лексичних норм англійської мови, оскільки запозичення дозволяють мові заощаджувати свої власні можливості номінації, сприяють подальшому розвитку словоствору.

Попри незначне нагромадження англійської лексики словами, запозиченими з деяких інших мов, англійська мова загалом не стала жертвою збільшення іншомовних елементів. Навпаки, її словниковий склад, безсумнівно, збагатився. Це уможливилось тому, що вона засвоювала іншомовні елементи, увібравши у себе все цінне, відкинувши під час подальшого розвитку все непотрібне.

Література:

1. Arnold I.V. *The English Word*. Kyiv, 1973. 340 p.
2. Christie A. *Why didn't they ask Evans?* Kyiv: Vysh. shk., 1991. 175 p.
3. Ginzburg R.S., Knidekel S.S., Knyazeva C.Y. *A Course in Modern English Lexicology*. Kyiv, 2006. 295 p.
4. Korunets V. *Contrastive typology of English and Ukrainian languages*. Kyiv, 1995. 530 p.
5. Pei M. *The Study of Language*. Ldn., 1956. 310 p.
6. Rayevskaja M. *English Lexicology*. Kyiv, 2007. 190 p.
7. Runner Karl. *Abriss der mittelenenglischen Grammatik*. S. 2010. 184 p.

УДК 81'255.2:6

*О.С. Воробйова, к. філол. н., доцент,
А.Ю. Лазебник, студентка групи 401 ГФ
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

АТРИБУТИВНІ ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ГРУПИ: СТРУКТУРА І ПЕРЕКЛАД

1. Поняття атрибутивності та атрибутивні термінологічні словосполучення давно привертають увагу лінгвістів. Значний внесок у дослідження цієї проблеми, зокрема, зробили такі лінгвісти, як Карабан 2004, 1997 [2; 3], Мелешко [4], Білозерська 2010 [1].

2. Для розуміння такого явища як атрибутивні термінологічні групи необхідно, перш за все, дати визначення поняттю “атрибутивна група”. Атрибутивна група – це сполучення, що складається з декількох елементів, наприклад, з іменників у називному відмінку і прикметників, іноді з фразеологічної фрази або навіть цілого речення [2].

3. Існує багато способів перекладу багаточленних атрибутивних словосполучень-термінів, тому важливішим видається знання загального алгоритму перекладу таких специфічних лексем. Процедура перекладу термінів-атрибутивних словосполучень складається з таких операцій:

1) дихотомічне членування терміну на означувальний та означуваний компоненти (ними можуть бути слова або групи слів) до тих пір, поки кожний з компонентів не буде представлено одним або двома словами: наприклад, в терміні *aerospace ground equipment* сполучення *ground equipment* визначається як головний (означуваний) компонент, а *aerospace* – як означувальний; 2) визначення характеру синтактико-семантичного зв'язку між компонентами та власне переклад з урахуванням цього зв'язку: в нашому випадку означувальний компонент представлений одним словом, а означуваний – двома словами, та оскільки лексема *ground* в цьому випадку слугує означенням по відношенню до слова *equipment*, то отримуємо переклад означуваного компоненту – ‘наземне устаткування’, а переклад усього багатоконтактного терміну, відповідно, виглядає наступним чином – ‘аерокосмічне наземне устаткування’ [2].

4. В результаті перекладацького аналізу, проведеного на матеріалі технічних термінів, зокрема таких, що використовуються в металургійній сфері, були визначені основні структурні моделі атрибутивних термінологічних груп та способи їх передачі українською мовою.

4.1. Серед структурних моделей, які є типовими для термінологічних одиниць, що розглядаються, можна виокремити та схематично представити наступні: N_1+N_2 , де N – Noun (іменник); $(N+Part. I) + N$, де Part. I – Participle I (дієприкметник теперішнього часу); $(N+Part. II) + N$, де Part. II – Participle II (дієприкметник минулого часу); $(Adj.+Part. I) + N$ та $(Adj.+Part. II) + N$, де Adj. – Adjective (прикметник); $(Num.+Part. II) + N$, де Num. – Numeral (числівник).

4.2. Двокомпонентні терміни, які складаються із двох іменників, зазвичай перекладаються складними термінами, де український відповідник N_2 виступає у формі родового відмінку постпозитивним означенням до відповідника N_1 , напр.: *saddle bearing* – ‘опора балансиру’; українськими відповідниками N_1 , поряд із іменниками (див. приклад вище), можуть також виступати прикметники, напр.: *dampner tube* – ‘демпферна лампа’; прийменниково-іменникові словосполучення, напр.: *table concentration* – ‘збагачення на концентраційному столі’; підрядні означувальні речення, напр.: *machine conditions* – ‘умови, в яких працює верстат’; словосполучення, що містять безпосередній відповідник іменника N_1 у комбінації з іншим іменником, який часто прояснює значення складного терміна, напр.: *acceleration jet* – ‘жиклер насоса-прискорювача’.

В двокомпонентних термінологічних сполученнях, до складу першого компоненту яких можуть входити іменники, прикметники та числівники у поєднанні з дієприкметниками теперішнього або минулого часу (див. також 4.1.), другий компонент-іменник завжди перекладається іменником, а перший (двокомпонентний) елемент частіше за все передається означувальними підрядними реченням, де дієприкметник теперішнього/минулого часу трансформовано в присудок, а іменник, числівник та прикметник – в додаток (1) або обставину (2), напр.: *air-retaining* – ‘такий, що утримує повітря’ (1), *clean-burning* – ‘такий, що згорає без забруднення повітря’ (2).

Література

1. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад: навч. посіб. / Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С.В. Радецька. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.
2. Карaban В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
3. Карaban В.І. Переклад наукової і технічної літератури. Київ, 1997. 371 с.
4. Мелешко І.В. Особливості перекладу атрибутивних та абсолютних конструкцій в англійській та українській мовах. Режим доступу: confespr.fl.kpi.ua/ru/node/1073 (дата звернення 14.03. 2021).

УДК 821.161.1–3.09(043.5)

А.К. Павельєва, к. філол. н., доцент,
А.В. Моторний, студент групи 501-ГФ,
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ЧАСУ, ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ ТА ХРОНОТОПІВ У ПЕРШІЙ ЗБІРЦІ М.В. ГОГОЛЯ

У циклі М. В. Гоголя «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» спостерігається синтез різних видів часу й простору з домінуванням хронікально-побутового часу й побутового простору, містичного часу й простору та ідилічного, хаотичного, соціально-історичного, фантастичного, міфологічного хронотопів, які тісно пов'язані із сюжетною канвою повістей, з їхньою зав'язкою або розв'язкою. Ці різновиди часу і простору є композиційною рамкою центральної дії, що розгортається в повістях із містичним сюжетом. Усі типи хронотопів у гоголівських повістях об'єднані християнською і язичницькою символікою, мотивами страху та «бачення/небачення», «перехідними» персонажами (відьмою й Хомою), хронотопом дороги. При цьому кожен просторово-часовий континуум має специфічні риси й вирізняється особливим звуковим наповненням, насиченістю подіями та плином часу.

У «Вечорах на хуторі біля Диканьки» художній час, художній простір, хронотопи та мікрохронотопи, топоси та локуси виконують такі ключові функції:

- циклотвірну (для всіх повістей характерна єдність авторського світосприйняття, місця й часу дії, реальних й ірреальних героїв);
- сюжетотвірну (основна сюжетна дія або, принаймні, її кульмінація відбуваються в рамках містичного часу і простору; пригоди героїв у межах містичного простору впливають на подальший розвиток сюжетної дії);
- характеротвірну (характери гоголівських персонажів розкриваються саме в містичний час і в містичному просторі);
- жанротвірну (час сутінок, вечора, ночі та містичний простір поблизу лісу, водоймища є характерними для жанру билички, до якого, на думку дослідників, належать і повісті із циклу «Вечори»);
- символічну (предметний світ, який оточує гоголівських